

Tyrkerdue (*Streptopelia d. decaocto* (Friv.)) i Sydvestjylland.

Under et besøg i Bramminge havde jeg den 18. og 19. september 1952 lejlighed til i Store Darum at iagttage Tyrkerduer (*Streptopelia decaocto*). Læge A. JØRGENSEN havde i begyndelsen af juli hørt, at de var der på tredie sommer og sikkert ynglede der. Da vi sammen kom derud, så vi straks 1+2 sidde i et træ — let kendelige duer, mørk isabellafarvede, med blåligt skær, lang hale med blågrå underhaledekfjer. Når de fløj op, spredtes halen skadeagtigt, med bredt, lysere bånd i den yderste trekant. Flugten var almindelig duelignende flugt, uden vingeklapren. Den sorte nakkering, der nåede langt frem på siderne af halsen, sås tydeligt, ligesom den lyse ring om øjet. Stemmen, et melodisk *hu-huh-hu* — det midterste *huh* langt og med eftertryk — hørtes selv i temmelig stor afstand. Senere iagttog jeg 5, der sad og pudsede sig i en fyr, 3 kom flyvende til — sandsynligvis de først iagttagne —, hvoraf to slog sig ned ved siden af de 5, medens den tredie fløj videre over hovedet på mig mod syd; et par minutter senere kom 12 Tyrkerduer flyvende fra syd forbi træet, hvor de 7 sad, og videre mod nord, hvor de slog sig ned længere borte. Der iagttoges således denne dag 19-20 Tyrkerduer.

Dagen efter iagttog vi sammen med automobilhandler P. PETERSEN dem igen. Denne dag iagttoges ialt godt en halv snes. Hver gang, vi var der, så vi dem i hønsegårdene og især foran en lodør, hvor der under tærskning var spildt en del korn. Inde fra loen havde vi gentagne gange lejlighed til at se Tyrkerduerne i få meters afstand; de var i almindelighed meget lidt sky. Inden de fløj ned på jorden, hørtes flere gange et *hi-v* eller *he-ev*, og et kort skrig: *æeh*, hørtes som advarsel, medens der en enkelt gang mellem *hu-huh-hu* hørtes et *jæv-jæv-jæv*. Vi så dem også tage solbad i solbeskinnede pletter mellem frugttræer.

HARRIET JØRGENSEN.

ANMELDELSER

FINN SALOMONSEN: Mindanao. Oplevelser og hændelser under den danske expedition til Philippinerne 1951-52. (201 pp., 16 tavler med fotografier, 1 kort, 1 tekstfig.). — H. HIRSCHSPRUNG, København 1952. Pris: 15.75 kr. hft.

Rejsebeskrivelserns kvalitet afhænger i nok så høj grad af den rejsendes evne til at fremstille sine oplevelser som af disse selv. Ganske vist

hedder det: "Wenn jemand eine Reise tut" osv., men det er i virkeligheden kun få beskåret at fortælle så andre gider høre eller læse det. F. S. ejer denne lykkelige evne, og når han så yderligere virkelig har oplevet spændende og æventyrlige ting på sin expedition, er det ikke underligt, at der er kommet en virkelig fremragende rejsebog ud af det, en bog, man sluger fra første til sidste side som en spændende roman. Alligevel får man en masse at vide om Philippinerne, deres historie, deres natur og befolkning, alt sammen skrevet i en levende og fængslende stil og gennemsyret af den friskhed og det gå-på mod, som den fødte naturforsker *må* føle, når den lykke times ham at opleve et tropelands fantastiske overdådighed.

For dette tidsskrifts læsere vil bogen have en ganske særtig interesse: det er jo første gang en dansk ornitologisk expedition har besøgt "Insulinde", som fuglemæssigt set er jordens interessanteste område. Tyskerne, Hollænderne, Englænderne og Amerikanerne har taget de bedste bidder, men at der endnu er meget at gøre derude, ikke mindst med henblik på fuglenes økologi og biologi, fremgår klart af de fine resultater, expeditionen kan opvise. Disse resultater kan naturligvis kun antydes i en bog som denne, den egentlige videnskabelige bearbejdelse af de ca. 1700 fugleskind og flere hundrede sider journalmateriale må være forbeholdt en særlig publikation. Alligevel får man her en god orientering om den spændende og mærkelige fuglefauna på Mindanao, dens zoogeografiske problemer, fuglenes fordeling efter vegetationen og højden over havet o. m. a. Særlig interessant er her som overalt i Troperne, bjergfaunaen, som træffende sammenlignes med faunaen på isolerede øer og som byder lignende muligheder for at studere race- og artsdannelseproblemerne som disse. Udforskningen af denne bjergfauna danner to af bogens mest spændende kapitler: to gange gribes expeditionens medlemmer af den dybt indgroede menneskelige trang til at nå toppen på hidtil uudforskede bjerge. Begge gange besejres de af naturmagterne og ejendommeligt nok ikke af de sædvanlige tropiske farer, men ganske enkelt af regn og kulde. Måske har de været for fedtede med deres ofringer til bjergånderne! Med sammenbidt energi lykkes det dog at redde samlingerne og dermed de videnskabelige resultater.

Til slut blot dette. Redaktøren har bedt mig om en anmeldelse på 15 linjer, men da det er anmelderen magtpåliggende at give andre den samme oplevelse ved læsningen af bogen, som jeg selv har haft, har jeg fornuftigvis ikke kunnet nøjes med så lidt plads.

H. VOLSØE.

PROCEEDINGS OF THE XTH INTERNATIONAL ORNITHOLOGICAL CONGRESS. Redaktion av SVEN HÖRSTADIUS. (662 pp. (531 på engelsk, 28 på fransk, 93 på tysk), 1 farvetavle, 30 fotografier, 125 kort og diagrammer, 46 tabeller). — Uppsala 1951. Pris 35 sv. kr.

Med beretningen for den 10. internationale ornitologkongres, som blev holdt i Uppsala i Juni 1950, har svenske ornitologer sat en ny standard for kongresberetninger. Ikke alene står bogens tekniske udstyr langt over, hvad man er vant til at vente af kongresberetninger: den er trykt på fint

glittet papir, illustrationerne er særdeles vel reproduceret, og omslaget prydes med et glimrende farvefotografi af en flyvende Kardinal optaget på $\frac{1}{5000}$ sekund. Men også indholdsmæssigt adskiller denne beretning sig i gunstig retning fra de fleste kongresberetninger. I almindelighed frembyder en sådan beretning en så broget blanding af mere eller mindre vel gennemarbejdede afhandlinger, at man hurtigt stiller den hen på hylden. Den foreliggende beretning byder på så mange interessante bidrag om de emner, der netop i øjeblikket er i brændpunktet i den internationale ornitologi, at man virkelig får lyst til at læse den fra ende til anden. Dette skyldes vel dels, at der på grund af krigen forløb 12 år mellem denne og den forrige kongres, således at deltagere virkelig havde nået at samle nyt "stof"; men man mærker også, at kongressen har været særdeles velorganiseret. De 81 afhandlinger er delt op i 6 grupper, hvoraf de 4 første indledes med en oversigtsartikel over fremskridtene indenfor det pågældende område siden 1938, skrevet af de mest fremtrædende specialister indenfor området. Således indleder ERNST MAYR det første afsnit om "Evolution and systematics" med en fortrinlig artikel om artsdannelse hos fugle. Ligesom de andre oversigtsartikler er denne ledsaget af en fyl­dig litteraturliste, som medtager alle vigtigere afhandlinger, som er ud­kommet i årene 1938—49. Afsnittet om "Migration and Orientation" består af 19 afhandlinger, og indledes med en oversigtsartikel af R. DROST; blandt de øvrige afhandlinger er der grund til at nævne KRAMERS beretning om de sensationelle eksperimenter over fuglenes orientering, som virkelig synes at løfte sløret for denne hidtil uforståelige evne. N. TINBERGEN ind­leder afsnittet om "Behaviour" med en letlæst oversigt over de seneste års fremskridt indenfor fugleethologien. Iøvrigt er denne gren af ornito­logien, som i de senere år i så høj grad er kommet i brændpunktet, mærk­værdigvis kun repræsenteret af 7 afhandlinger. Det følgende afsnit om økologi, som dog tages i meget vid betydning, indeholder derimod ikke mindre end 23 afhandlinger. Det indledes med en udførlig oversigt over populationsøkologien, et andet af den moderne ornitologis brændpunkter, skrevet af D. LACK. Den gode, "gammeldags" ornitologi, som jo i væsentlig grad bestod af faunabeskrivelser, er åbenbart trådt noget i baggrunden, idet kun 6 afhandlinger hører under denne rubrik; det skyldes dog nok så meget, at disse emner i almindelighed ikke egner sig for korte kongresfore­drag. Sidste afsnit er en rodebunke, som dog indeholder adskillige interes­ante afhandlinger, bl. a. om nye fremskridt indenfor fuglefotograferingen.

Til slut skal nævnes, at 6 danske ornitologer holdt ialt 10 foredrag på kongressen.

Danske ornitologer, som ikke selv deltog i kongressen, men som alligevel ønsker at følge udviklingen indenfor den moderne ornitologi, kommer ikke uden om denne bog. Og for en gangs skyld kan anmelderen love dem, at de virkelig får valuta for deres penge. Takket være de talrige tilskud kan bogen sælges så billigt som for 35 sv. kr. Bestilling kan sendes direkte til professor Sv. HÖRSTADIUS, Zoologiska Institutionen, Uppsala (bank: Svenska Handelsbanken, Uppsala), men den kan også rekvireres hos enhver boghandler.

H. VOLSØE.

G. K. YEATES: *The Land of the Loon, being the experiences of a bird-photographer on two visits to Iceland in search of the Great Northern Diver.* (156 pp., 1 farvetavle, 8 dobbelte sorttavler, 1 kort.). — COUNTRY LIFE, London 1951. Pris: 18 s.

Denne lille bog, "Islommens land", giver en overordentlig fængslende skildring af et par rejser, forf. har foretaget til Island for at fotografere og iagttage fugle. Besværlighederne var store, navnlig på det første års rejse til nordlandet, da foråret kom meget sent. På tavlerne vises pragtfulde billeder af landskaber, blomster og fugle (Snespurv, Islom, Rødstrubet Lom, Hjejle, Havlit, Sangsvane, Vindrossel, Stor Kobbersneppe og Sortgrå Ryle). YEATES kan fotografere; han kan opleve, og han kan skrive om tingene. Han er en af de fineste, om ikke den fineste, stilist blandt vor tids ornithologer i England. Han er betaget af Island, og han kan lide landets beboere, men har desværre mishandlet de islandske stednavne ved en gennemført engelsk bogstavering. LØPP.

JAMES FISHER: *Bird Recognition, 2. Birds of prey and water-fowl.* (182 pp., 85 fugletegninger, 82 kort, 71 diagrammer.). — PENGUIN BOOKS, Harmondsworth, Middlesex, 1951. Pris: 2 s. 6 d.

Den foreliggende lille bog er bd. 2 i en fortræffelig serie; den slutter sig smukt til bd. 1 (rf. i D. O. F. T. 44, 1950, p. 56—57). Bd. 2 omhandler Ugler, Rovfugle, Storkefugle, Andefugle, Lappedykkere og Lommer. Ved hver art omtales kendetegn, udbredelse og trækforhold samt yngleforhold, for så vidt det drejer sig om en fugl, der ruger på de Britiske Øer. I en oversigt over landskabstyper, hvor de forskellige arter kan træffes, medtages også Vandhøns, men disse vil først blive nærmere omtalt i bd. 3. Udbredelseskort og cirkelformede skemaer, der viser hver arts forhold året rundt, er særdeles oplysende. Bag i bogen findes en række flugtbilleder af Rovfugle, Ænder og Gæs, hoveder af de 3 Svaner samt tegninger af svømmende Lommer og Lappedykkere i vinterdragt. Endelig findes en liste over de "største sjældenheder", d. v. s. arter, der er observeret under 100 gange på de Britiske Øer. LØPP.

A. LARSEN: *Meddelelser om fugle på Bornholm.*—Flora og Fauna 58, 1952, p. 9—21, 3 tekstfig.

Under ovenstående titel har lektor ARNE LARSEN samlet en del ornithologiske meddelelser fra Bornholm stammende fra de senere år. Flere af disse er af stor interesse. Hærfuglen (*Upupa epops*) iagttoges sommeren 1949 ved Hundsemyre, hvor et eksemplar opholdt sig. Bevis for ynglen fandtes dog ikke. Der gives en oversigt over de sjældne fugle i Bornholms Museum, Rønne. Blandt disse kan nævnes Dværggås (*Anser erythropus*), Rødhalsed Gås (*Branta ruficollis*), Stortræppe (*Otis tarda*), Østlig Dværgtræppe (*Otis tetrax orientalis*), Østlig Turteldue (*Streptopelia orientalis*) og mange andre, af hvilke de fleste fund ikke tidligere har været publicerede. Ellekrage (*Coracias garrulus*) sås foråret 1950 i Pedersker. En Kirgisisk Steppehøne (*Syrnhaptes paradoxus*) fandtes

11. nov. 1950 død ved Hasle. Fiskehejre (*Ardea cinerea*) og Rørhøg (*Circus aeruginosus*) ynglede i 1951 ved Bestemose; begge er nye bornholmske ynglefugle. Fiskehejren var mærkelig ved at anlægge sin rede på jorden ude i mosen.

Artiklen indeholder flere andre ting af interesse for ornithologer. Man kunne ønske at forf. ville udarbejde et fuldstændigt katalog over fuglesamlingen i Rønne Museum, der er en af provinsens righoldigste og smukkeste.

F. S.

JAMES FISHER: *The Fulmar*. (496 pp., en farvetavle af PETER SCOTT, 82 fotos (4 i farve), 70 kort og andre stregtegninger). — COLLINS, London 1952. Pris: 35 s.

Atter et nyt bind i "The New Naturalist"-serien, og det indtil nu mest omfangsrige. Det er et prisværdigt initiativ COLLINS har taget med udgivelsen af denne serie, der forbinder videnskabelig metode og tankegang af højeste kvalitet med en populær udførelse. Der findes end ikke i det store Amerika en sådan samling bøger, hvis dadelfri udarbejdelse vidner højt om ornithologiens stade i England og gør dette land til det for tiden absolut førende indenfor fugleforskningen. Tidligere bind, om Gul Vipstjert, Rødstjert og Hvidklire er allerede anmeldt her i tidsskriftet (**44**, 1950, p. 180—181; **46**, 1952, p. 53).

Det nye bind omhandler Mallemuken, karakterfuglen for Nordatlanten, kendt af enhver søfarende i områderne mellem Danmark og Grønland. Med den og dens pragtfulde manøvrering over det åbne hav, forbinder sig altid tanken om hårdt vejr, kulde og skummende bølgetoppe. Dens fascinerende liv har beskæftiget forf. i 20 år, især dens besynderlige udbredelseshistorie. Som det vil være velkendt har Mallemuken fra sine arktiske ynglepladser i de sidste 150 år bredt sig mod syd i et stigende tempo, erobrede Færøerne 1840—1900 og er nu næsten færdig med indtagelsen af hele Storbritanien; Norge har den invaderet for en snes år siden. Hvor langt vil den gå, inden den standser? Forf. skildrer dens udbredelse uhyre detaljeret, med eksakte angivelser på basis af et enormt kendskab til litteraturen og de lokale forhold; han angiver selv at have konsulteret over 2000 værker og afhandlinger. Historiske synspunkter er overalt holdt i forgrunden, og så fremstår der for læseren et levende billede af svundne tider, med deres hvalfangst, fiskeri og primitive ekspeditioner i de arktiske egne. Bortset fra de Britiske øer, hvis beskrivelse ganske vist udgør bogens største afsnit, er Malle mukens yngleområde nærmest en dansk affære, fra den af PETER FREUCHEN opdagede koloni i Admiralty Inlet, Baffin Island, i vest, til Færøerne i øst. Danske forskere og ekspeditioner har i stor udstrækning bidraget til kendskabet om Malle mukens ynglepladser, og forf. omtaler hver eneste koloni og skildrer dens opdagelsehistorie på basis af de gamle kilder. Ikke blot besidder han et forbløffende kendskab også til den danske grønlands- og færøeliteratur men forstår også at vurdere og kritisk sigte det omfattende materiale. Iøvrigt er det interessant at se, at det er den søfarende britiske nation, som fremfor

nogen har ydet bidrag til kundskaben om Mallemukens liv på de storm-omsuste have og de stejle kystbjerge.

Forf. sætter Mallemukens spredning i forbindelse med hvalfangsten og fiskeriets udvikling og historie, mener altså at det stadig voksende antal fugle ligesom hos mange mågearter kan føres tilbage til forøgelsen af fiskeaffald m. m. under det i vore dage så intensivt drevne trawlfiskeri i Østatlanten og Nordsøen. Det er en teori, som virker ret overbevisende men nok skal give anledning til diskussion. Værket indeholder interessante afsnit om Mallemukens farvefaser, dens yngleforhold, vandringer, m. m., skildret med største sagkundskab. Skal der rettes kritik må det være mod det forhold, at der komplet mangler literaturoversigt, en for den mere krævende læser meget følelig fejl, som skyldes pladsmangel. FISHER er ikke systematiker; hans målserier giver ingen ide om den geografiske variation, som ellers ville være interessant at følge hos denne fugl. Opdagelsen af den Kortnæbede Mallemuk (jfr. D. O. F. T. 44, 1950, p. 100) kom således for sent til at influere på undersøgelsen og har kun givet anledning til en påklistret og temmelig misvisende fodnote. Dette er dog småting. FISHER har med sit store værk givet os en førsteklasses håndbog over Mallemuken og dens liv, tilmed illustreret med fortrinlige fotos af de vanskeligt tilgængelige ynglepladser, der som regel er omgivet af pragtfulde naturscenerier.

F. S.

SIGFRID DURANGO: Fåglarna i färg. (221 pp., 128 farvetavler udført af KARL AAGE TINGGAARD). — HUGO GEBER, Stockholm 1952. Pris: 11.75 sv. kr.

En udmærket lille lommebog over Sveriges fugle, skrevet også med henblik på "grannländerna", altså også Danmark. Teksten er knap, giver koncise oplysninger om udbredelse i Sverige (men ikke den almindelige udbredelse), feltkendetegn, yngleforhold, stemme, næring og trækforhold. Alle regelmæssigt forekommende arter og en del af — men langt fra alle — de sjældnere er behandlede. Tavlerne, der giver et farvebillede af alle omtalte arter, er udført af en ung, endnu ret ukendt dansk fugletegner, K. AA. TINGGAARD, der har et ualmindeligt godt tag på at tegne fugle; stillingerne er naturlige, fjerdragstens, næbets og benenes forhold og struktur er rigtigt set, farverne er vellykkede. Nogle af tegningerne er dog knapt så gode, men som regel ligger kvaliteten langt over hvad man plejer at se. Reproduktionen, især af de gule farver, er dog ofte ikke helt lykkedes. Bogen kan anbefales på det bedste, og tjener både forf. og tegner til ære. Der er en dansk udgave under udførelse (fra Politikens Forlag), hvorfor det danske og svenske forlag har truffet den besynderlige overenskomst, at den svenske udgave ikke er til salg i danske boglader. Ønsker man derfor originaludgaven, må den købes direkte i en svensk boghandel.

F. S.